

Naturens värden hos naturkommuner, naturreservat etc- grunderna för en tillväxt i sådana kommuner – se också www.nordeg.se/nnn

Detta är delvis osorterade arbetsunderlag, texter till en ev projektansökan för utveckling av naturbaserad sport och vistelse i natur som senare kan formas i Jokkmokk/Laponia/Kvikkjokk inom kommunens sport- och friluftstrategier.

Del 1	Generellt om natur- och skogsvärden, ekonomi	sid 1- 7
Del 2	Jokkmokk Kommun med förslag till utveckling	sid 8-17

Bakgrund & Syfte

En allmän mening är att ”naturen är värdefull”. Med detta konstaterande menar vi dock ofta olika saker. Att skogs- och jordbrukets företrädare tycker så om en ”tyglad och produktiv natur” är logiskt, men de 80 % av befolkningen på jorden som snart bor i urbana miljöer och som inte i särskild utsträckning har ”natur” omkring sig har annorlunda värderingar av natur. Den svåra frågan om när natur är av människan *opåverkad* natur och var kulturen (kulturlandskapet) börjar är en av utgångspunkterna i denna text. Från sådana olika perspektiv finner vi olika typer av värderingar. Sverige 450 000 kvkm innehåller endast några procent av reservat eller skyddad natur. All annan yta är inordnat i de olika samverkande sociala, ekonomiska, tekniska och kulturella processer som det mänskliga samhället styr eller försöker ha kontroll över men där effekter och effekter av dessa i sin tur är svåra att överblicka. Denna text diskuterar inte mer om detta utan konstaterar att individer och organisationer värderar mark och vatten på olika sätt och att *priset per kvm* hos mäklare och ägare varierar från någon krona till flera mkr. Sveriges regioner och kommuner har starkt varierande markvärden. Texten syftar till att analysera och diskutera naturens kvalitet och de olika värden som vi kan avläsa men också vidareutveckla ur denna natur. I detta perspektiv sker försök att diskutera *olika gruppers värderingar* och dom mycket stora olikheter i värderingar av ett naturavsnitt vi ibland möter i vår demokrati.

En tidig diskussion från 90-talet är kalkyler som avsåg visa vad det skulle kosta att återställa en kommuns(ett områdes) ”natur” som det var vid ett tidigare och bättre tillfälle. Det nämndes då ca 800 mkr för att ”återskapa” natur till en sådan viss nivå i Eslöv.

Ekonomisk teori, värden

Strövområden och tätortsnära skogar

Så här skriver Skogssällskapet:

Vi planerar nya områden, utvecklar befintliga och ansvarar för drift

Är du ägare till en tätortsnära skog eller förvaltar naturskyddade områden har du mycket att vinna på att utveckla den till ett strövområde för rekreation och friluftsliv. Skogssällskapet har

lång erfarenhet av att omvandla, förbättra och marknadsföra attraktiv natur, till fördel både för skogsägare och för allmänhet. Genom att tillrättalägga naturen på olika sätt främjas intresset för natur- och miljövård samtidigt som besöksfrekvensen stiger, något som ökar skogens betydelse och värde. Vi kan också ge förslag på finansiering och effektivisering av drift och skötsel av din skog.

Vilka teorier och empiri har utvecklats som behandlar naturens värdering? En omfattande litteratur och diskurs finns inom området och här kan endast några inledande tankar tas upp. Detta working paper kommer att växa och fördjupas de närmaste åren. Det kan ses som ett avsnitt eller en rapport i den serie essäer och orienterade texter som undertecknad arbetar med inom tankesmedjan Nordeg och IEC. De andra texterna i detta arbete berör andra sektorer eller dimensioner på samhället *där mjuka eller diffusa värden* finns eller skapas eller försvinner och där dessa värden inte mäts på ett bra sätt *i det ekonomiska systemet definierat som det system som mäter och redovisar ekonomiska transaktioner, tillgångar och skulder*. Sådana sektorer eller fält finns inom allt socialt liv. Av alla medborgarnas timmar per år ingår endast 9 % i det ekonomiska systemet vilket betyder att BNP (ca 3000 mdr skr) formellt sett baseras på denna mindre andel av allt dagligt liv varje dag och varje år.

"Med ekonomisk tillväxt menas att produktionen av varor och tjänster ökar. Det mått som brukar användas för att mäta tillväxten är bruttonationalprodukten (BNP). I BNP ingår värdet av alla färdiga varor och tjänster som produceras under ett år.

BNP-måttet har många brister, men brukar ändå anses vara det bästa måttet på tillväxt. Ett problem med måttet är att det inte omfattar vare sig ideellt arbete eller den informella sektorn. BNP tar inte heller hänsyn till vad naturen tål. Den säger alltså inget om huruvida den ekonomiska tillväxten är hållbar." (www.tillvaxtverket.se)

De olika värdena som finns eller skapas kan ses som :

-skapade av naturen i sig (evolution, klimat etc)

-skapade av människan dvs som en del inom allt socialt dvs samhälleligt skapande

När vi diskuterar mätning av de olika värdena i naturen menar vi naturens egna värden, som artrikedom, mineraler, skogens tillväxtförmåga utan människans insatser, biologisk utveckling och produktionsförmåga i hav och vattendrag etc .

De värden som skapas av människor kan ses som *sociala värden* som uppstår i den sammanlagda *sociala ekonomin*. Denna består av den informella respektive formella ekonomin. Den senare- den formella ekonomin består av alla ekonomiska verksamheter (med F-skattsedlar, ekonomisk redovisning etc) som inkluderar sektor 1 (offentlig), sektor 2 (företagen), delar av sektor 3 (idéburen mm). Den informella ekonomin sektor 4 är allt (organiserat ibland men inte ekonomiskt redovisat) ideellt arbete som individer utför utan ersättning, frivilligt åt någon organisation eller i dess regi på annat sätt men också enligt min tolkning av *den stora sociala ekonomin* allt privat vardagsliv med sina sysslor i hushållet, studier, fritidsverksamhet, arbete med egna fastigheter, fordon, båtar etc.

Vid ett längre telefonsamtal med (prof vid Örebro Univ, lars.hultkrantz@oru.se , 019-3030 00) Lars Hultkrantz i sept 2009 gav denne en kort karaktäristik av den naturekonomiska forskningen och debatten (min egen sammanfattning):

Den ekonomiskt vetenskapliga riktningen som omfattar analyser av *icke marknadsprissatta nyttigheter* kallas *non market evaluation* baseras på vad människor är villiga att betala för en nytta. Detta sker genom olika metoder och experiment med t ex två olika ansatser:

- *Revealed preferences* dvs preferenser som blottläggs som i fallet betalda fiskekort
- *Stated preferences* där medborgaren får svara i olika listiga frågeställningar som synliggör preferenser

Det är en vanlig utgångspunkt att vi genom att presentera olika valhandlingar kan få individen/betalaren att synliggöra sina värderingar, intressen, attityder och preferenser. Med en fast budget som restriktion för individen eller organisationen kan vi se preferenser omsatta i konkreta prioriteringar och köp.

I en tidig forskningsrapport av Janne Boije (handledare Hultkrantz) ställdes medborgares värdering av en fjälldal som rekreationsområde mot monetära värdet av skogsråvaran i samma fjälldal och studien visade högre konsumentbetalningar för rekreation (diskonterade till nuvärde). Andra forskningsbidrag i samma riktning finns bland annat från Lars Emmelin (BTH), Peter Fredman (Mitthögskolan), Bengt Kriström, Göran Ericsson (Umeå Univ), Karl Folke (Sth Resilience Center mm), Mattias Bohman och Leif Mattsson (bla FjällMistra), SLU Alnarp, debattinlägg från Tobias Heldt (” ta betalt för turism” som skidspår mm, the@dnse) och internationellt hos, Gunderson, Hadley (?), Nicholas Stern i ”Sternrapporten”. På SNV finns förmodligen intressant information via ekonomen Maria Larsson, statsvetaren Lars Drake och enhetschefen Sofia Ahlroth.

2011-03-17 hade jag flera samtal med och om berörda experter i svensk forskning.

Problemanalys

Under kommande månader från oktober 2009 och framåt kommer diskussionen att fördjupas i detta paper. Ett mål är att vi vill visa vad naturen kan betyda när vi lyfter fram naturen som tillväxtstrategi. Vad kan det ge ekonomiskt och tillväxtmässigt för naturområden och hela naturkommuner (sådana kommuner som har mer god natur än andra som t ex Sorsele, Jokkmokk, Åre, Torsby, Katrineholm, Svenljunga, Hylte). Sådana samtal har vi haft i vårt nätverk sedan 1980-talet.

Några slutsatser, räkneexempel , resultat och deras användning

En typ av värdeberäkning kan se ut på följande sätt:

En kommun har 1000 kvkm yta med olika beskaffenhet (odlad jord, ängsmark, skog, våtmark, bebyggd mark, impediment, sjö etc).

Årliga intäkter till dessa ytor och deras rättsliga innehavare varierar från några kronor per kvm till flera tusen kr per kvm. Ju mer köpkraft som riktas till en anläggning eller en markyta desto högre intäkt per kvm. Om den årliga intäkten är hög eller betalningsviljan per besök eller per år – allt i en vilja att vistas där eller utöva aktivitet eller använda dess produktion eller avkastning eller dess befintliga råvaror, mineral, vatten eller energi (strömmande vatten, vinden) blir värderingen av ytan hög.

Ett räkneexempel kan t ex visa att en naturreservat eller nationalpark på 100 kvkm har följande attraktion och besöksfrekvens:

Vägar fram till området och dess parkering skapar en trafik på 20 000 bilar per år dvs säg 40 000 bilburna

På leder genom naturen går per år 10 000 personer

Varje år görs 1000 naturvetenskapliga besök och observationer

Varje år rapporteras i bild och text 100 olika mediala inslag på sammanlagt 1000 min

Reservatet omnämns i media med namn eller mer 5000 ggr per år i Sv och internationellt

(Laponia ligger kanske på nivån 10 ggr denna)

De samlade biosfären i reservatet är oförändrad eller större för varje år

Med sådan användning kan skugg- eller alternativvärden beräknas.

I en studie ( ) beräknades de svenska fjällen vara värda 18 mdr skr (1991). Detta skall ställas till att landets alla fastigheter (privata, offentliga och företagsägda) är värda ca 6 000 (2009) mdr skr. Det blir ett värde på i snitt 12 kr per kvm varför de 10 % av ytan som kan räknas in som ”fjällyta” vid genomsnittsvärde borde vara värt totalt 60 mdr skr. Det betyder också att vi kan värdera fjällytan till nära 1000 kr per invånare. Jämför här med att delägarskapet av en golfbana per medlem kan vara i storleksordningen 50-100 000 kr per medlem. Användningen per år kostar i dessa fall (inkl service, drift, anläggningar) ca 1000- 10 000 kr per år.

En möjlig slutsats är att vi kan visa att kommunala framgångsrika näringslivsstrategier som skapar rätt sort naturattraktion kan öka alla värden på ett betydande sätt. Det kan med med effektiv och selektiv kommunikation och logistik, med exponering i distansmedia, bra besöksservice med naturfakta, naturpresentation etc. Kanske kan effekten av 10 mkr i årliga insatser några år under ett utvecklingskede ge ökning av den lokala ekonomin (bruttokomunprodukten, BKP) med 100 mkr som varje år ger återbetalning till staten på 20 mkr, till kommunen 20 mkr och till regionen 10 mkr.

Björn Anders Larsson

Bjorn-anders.larsson@nordeg.se

0762-483056, 046-150690

Se www.nordeg.se Och www.nordeg.se/nnn

Och www.idrottsekonomi.se

Om du inte kan namnen försvinner också din kännedom om sakerna (BAL)

Carl von Linné skriver om detta. Det anknyter till kunskapsteorier där vi ser begrepp, ord och språk som skapade genom en diskursiv process över lång tid. Wittgenstein konstaterade också att det vi inte kan tänka kan vi inte tala om.

Naturens alla objekt och fenomen har kartlagts, upptäckts och utforskats av mänskligheten i takt med människans framträdande i naturen. Naturvetenskaperna har ackumulerat en enorm mängd beskrivningar, teorier och hypoteser sedan antiken. Kunskaperna ökade starkt från 1700-talet inom flera delvetenskaper. Linné stod för betydande tillskott.

Vi vill skapa mer allmänbildning och folkbildning inom artkunskap i främst zoologi och botanik och då särskilt inom artkännedom, taxonomi etc. Förmågan att läsa naturen måste återvinnas.

Strategisk miljöbedömning för hållbar regional tillväxt - om behovet av förbättrad uppföljning och utvärdering

Hans Wiklund; Jon Hillgren

Implementeringen av Europeiska kommissionens och rådets direktiv (2001/42/EG) om miljöbedömning av vissa planer och program och dess införande i nationell rätt har skapat ett behov av kunskap om såväl hur strategisk miljöbedömning skall och bör utföras som den faktiskt tillämpas i olika plan- och programkontexter.

Uppföljning är en central del i miljöbedömning av planer och program. Idealtypiska beskrivningar av processen för miljöbedömning har ofta uppföljning som ett avslutande steg efter det att en plan eller ett program har antagits. Uppföljningens betydelse för miljöbedömningens effektivitet och trovärdighet framhålls i litteraturen. Men trots detta är kunskapen om och erfarenheten av uppföljning i miljöbedömning av planer och program begränsad.

Föreliggande undersökning avser bidra till att fylla denna kunskapslucka. Den kartlägger befintliga system och rutiner för uppföljning och utvärdering inom den specifika programkontexten regional utvecklingsplanering. Mot bakgrund av resultaten diskuteras hur befintliga system och rutiner för uppföljning och utvärdering kan utvecklas för att förverkliga miljöbedömningens ambition att integrera miljö i strategiskt beslutsfattande och därigenom lägga grunden till en hållbar utveckling.

Den studie som ligger till grund för rapporten har genomförts inom projektet "Ex-post verktyg: uppföljning och utvärdering inom strategisk miljöbedömning" inom ramen för forskningsprogrammet Miljöstrategiska verktyg, MiSt som finansieras av Naturvårdsverket under tidsperioden 2003 till 2008. Programmet "Miljöstrategiska verktyg", MiSt, är ett tvärvetenskapligt forskningsprogram finansierat av Naturvårdsverket. Programmet leds från Blekinge Tekniska Högskola. I programmet studeras verktyg som kan underlätta miljöbedömning i strategiskt beslutsfattande på olika nivåer, från nationell till lokal. Förståelsen och basen för utveckling av verktyg och rekommendationer om verktyg i olika planerings- och beslutsprocesser baseras på empirisk forskning på fall inom flera sektorer. Målen för MiSt-programmet:

- Kritisk undersökning av verktygens funktion
- Teoribaserad förståelse av deras verkan
- Utveckling av råd om effektiv användning av verktyg och kombinationer av verktyg

Programchef: professor Lars Emmelin, Fysisk planering, BTH.

Biträdande programchef: docent Tuija Hilding-Rydevik, MKB-Centrum SLU.

Rapporten finns [här](#).

Programmet "Miljöstrategiska verktyg", MiSt, är ett tvärvetenskapligt forskningsprogram finansierat av [Naturvårdsverket](#). Programmet leds från Fysisk Planering, [Blekinge Tekniska Högskola](#)

I programmet studeras verktyg som kan underlätta miljöbedömning i strategiskt beslutsfattande på olika nivåer, från nationell till lokal. Förståelsen och basen för utveckling av verktyg och rekommendationer om verktyg i olika planerings- och beslutsprocesser baseras på empirisk forskning på fall inom flera sektorer.

Målet för MiSt-programmet

- Kritisk undersökning av verktygens funktion
- Teoribaserad förståelse av deras verkan
- Utveckling av råd om effektiv användning av verktyg och kombinationer av verktyg

De projekt som ingår i programmet har valts för att medge undersökning av olika sektors beslutfattande om frågor med stor miljöpåverkan, typer av planering och beslutsfattande osv. Allmänhetens medverkan och inflytande i planerings- och beslutsprocesser är ett viktigt genomgående perspektiv i programmet liksom frågor om hur verktyg och processer kan regleras.

MiSt-programmet är tillämpat och tvärvetenskapligt. Programmet genomförs i nätverksform genom samarbete mellan ledande institutioner. Samarbete med myndigheter och organisationer är en viktig del både i enskilda projekt och i programmets referensgrupp. MiSt består av de enskilda nu pågående projekten, gemensamma aktiviteter inklusive en forskarskola som är öppen även för andra doktorander inom området, pilotprojekt som skall leda till ytterligare projekt inom programramen samt mot programperiodens slut arbete med syntes och rekommendationer. Programmet leds från Blekinge Tekniska Högskola som tagit initiativ till gruppen. Programansvarig är professor Lars Emmelin, Fysisk Planering, BTH. Programmen är på 5 år och 20 Mkr. Den kunskap som samlas i programmet kompletteras genom att de samarbetande institutionerna bedriver omfattande annan forskning inom området.

Se www.dynamiskttillväxtkapital.se konferens 23-26 sept i Lidköping och med Göteborgs Univ mm

Här ser vi flera av de aktuella begreppen /tankarna i talarlistan. Jag kommer inte att vara där men skall försöka överblicka det som sägs.

Nedan kommer efterhand talare/presentationer läggas in för konferensen

-
- [Mistra Urban Futures](#) - Visar vägen till att bli världsledande inom Hållbar stadsutveckling, av Björn Malbert - Projektansvarig
  - [Mikael Engström](#) - Grundare av TilliT, världens största tidning med positiva nyheter.
  - [Dr. Prasenjit Maiti](#) - Scientist and specialist in urban development projects, - Author of several books, next one CSR from a critical perspective.
  - [Bjørn Grinde](#) - Chief scientist at the Norwegian Institute of Public Health “Evolutionary perspectives on social relations and mental health”
  - [Alingsås](#) - Systematiskt arbete för att bygga ett attraktivt samhälle.
  - [Anja Machielse](#) - Author of Social Isolation in Modern Society – On effective interventions for social isolated people in Rotterdam.

- [Bengt Johannisson](#) - The first professor in Entrepreneurship and Business Development in Sweden.
- [Professor Dr. Bjørn Asheim](#) - Co-founder and deputy director of the new Centre of Excellence in innovation system called CIRCLE (Centre for Innovation, Research and Competence in the Learning Economy) - Lund.
- [Charlie Karlsson](#) - Director of the Institute of Industrial Research and of JIBS/CESIS Centre of Excellence for Science and Innovation Studies - Jönköping.
- [Curiosity and Passion](#) - The Art of Co-Creation, Umeå.
- [Eric M. Uslaner](#) - Professor of Government and Politics at the University of Maryland-College Park, USA.
- [Erik Westholm](#) - Research Director Institute for Future Studies, Stockholm, since 2001, managing a research programme on regions in transitions.
- [Fabio Sabatini](#) - Creator of the Social Capital Gateway and leading economist.
- [The Fifth Freedom](#) - European Capital of Culture 2014.
- [Guro Ødegård](#) - Researcher at Institute for social research, Oslo, specialist in questions concerning children and youth organizations.
- [Jean-Marie Bergère](#) - General Delegate of ASTREES (Association Travail Emploi Europe Société). France.
- [Johan Frostegård](#) – Professor, överläkare Karolinska institutet, Författare och Företagare, Framtida nobelpristagare?
- [Kreativa Stockholm](#) - Sveriges största upplevelseanläggning byggs i Botkyrka.
- [Krzysztof Herbst](#) - Founder of Social Economic Initiative Warsaw.
- [Malin Eriksson](#) - Mobilizing Social Capital in a Local Community: What can be learned for Health Promotion?
- [Mika Aaltonen](#) - Head and Chairman of the Board of StraX (the research unit for strategic intelligence and exploration of futures).
- [Peak Innovation](#) - Visionen är att regionen Åre, Krokoms, Östersund år 2016 är den europeiskt ledande miljön för forskning och affärsutveckling inom turism, sport och friluftsliv.
- [Per Strömblad](#) - Ansvarig för programmet Integration och pluralism i det framtida samhället, Institutet för framtidsstudier.
- [The Sixth AP Fund](#) - The private equity fund of the Swedish State
- [Socialt kapital i ett förändrat Sverige](#) - Helen Rojas Lundgren.
- [Stefan Bergheim](#) - Founder and director of German Center for Societal Progress.
- [Stockholm County Council](#) - The Vision is to create Europe`s most attractive metropolitan region.
- [Swedish Agency for Economic and Regional Growth](#) - Tillväxtverket.
- [Torbjörn Stjernberg](#) - Responsible for projects studying innovation processes and open innovations - Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet.
- [Trångsviksbolaget](#) - Skapar samhällsklimat präglat av framtidstro och handlingskraft.
- [Älvstranden Utveckling AB](#) - Working with the environment is a characteristic feature of their operations.

Projekt som syftar till ökat friluftsliv genom ökad tillgänglighet till naturen, mer kunskap om naturens innehåll och bättre organisation av kommunernas/samhällets främjande åtgärder

Bakgrund & Syfte med naturvistelser och friluftsliv

Sverige har en långvarig tradition inom friluftslivet samtidigt som denna livsform fortfarande har en bred folklig förankring. Det har helt enkelt varit en naturlig del av tidigare generationers vardag. Men idag lever 80 % av befolkningen i urban miljö med alltmer bekvämligheter och mycket snabbt ändras i det moderna industrisamhället medborgarnas kunnande, kompetens och beteende vad gäller vistelse i naturen.

Mål och strategier för ett projekt

Närmaste åtgärder

Jokkmokks kommun

Jokkmokk har 5 300 invånare och den totala ekonomin dvs BKP uppgår till ca 1 600 mkr (dvs ca 0,05 % av landets ekonomi).

Texter om Mål och strategier för Jokkmokk kommun och inom Region Norrbotten (RUP 2007-2013)

Jokkmokks kommuns måldokument

Fullmäktige i Jokkmokks kommun har efter en två år lång demokratisk processt antagit måldokumentet **"Jokkmokk 2015 – den naturliga kommunen där alla ryms"**. Många har varit med och tyckt, tänkt och diskuterat om hur utvecklingen i Jokkmokks kommun ska kunna bli så positiv som möjligt.

Det överskuggande syftet är att ta ett samlat grepp om utvecklingen i Jokkmokks kommun. Insikten att det krävs långsiktighet, medvetenhet, strategisk planering och förmåga att prioritera – samt en god portion tålamod för att driva ett lokalt förändringsarbete har präglat hela processen.

Den allra viktigaste utmaningen för Jokkmokks kommun är en positiv befolkningsutveckling. Att nå en positiv spiral är det främsta målet. En attraktiv kommun med ökad dragningskraft leder till fler besökare, boende, företagsetableringar och investeringar. Denna tillväxt ökar sysselsättningen och lönsamheten och genererar i sin tur livskvalitet för oss som bor och verkar i kommunen.

Under arbetets gång har det varit viktigt att kontrollera hur strategierna för utveckling ser ut på

regional nivå. Möjligheterna att effektivt arbeta för en positiv utveckling i Jokkmokks kommun

ökar väsentligt om lokala och regionala program harmoniserar. I första hand gäller detta RUP

(Regionalt utvecklingsprogram för hållbar framtid i Norrbotten). RUP ska, under programperioden 2007-2013, fungera som guide för utvecklingsinsatser och riktlinje för

fördelningen av bland annat strukturfondsmedel. RUP har en stor betydelse för färdriktningen när

det gäller utvecklingsinsatser i Norrbotten. Det Regionala utvecklingsprogrammet ger hög

prioritet åt arbetet med att nyttja länets resurser på ett sätt som säkrar livsvillkoren nu och för

kommande generationer. Programmet tar sitt avstamp i tre grundläggande utmaningar tillika

övergripande mål:

- Attraktiva livsmiljöer – en plats att vilja vara på.
- God folkhälsa – mår vi bra går det bra.
- Stark ekonomisk tillväxt – en fråga om konkurrenskraft.

Ett av de konkreta programområdena för Jokkmokk är:

Med hjälp av innovation och entreprenörskap bygger vi framtiden på genuin kultur och storslagen natur.

Sportsektorn inom kommunen

Sportsektorn kan anges till ca 30-35 mkr dvs 2 % av distriktets/regionens all sportkonsumtion (= produktion) som kanske också är 2 % av all idrotts- och sportverksamhet i regionen. Därmed kan vi ange antalet årsarbeten i sporten i Jokkmokk till ca 60 jobb.

Sportfakta

Antalet idrottsföreningar av alla kategorier anges till 26.
Antalet sportföretag (enl riksnitt 0,05 % av alla) är ca 10 .

Här citerar vi hemsidorna för Kultur& Fritid:

Vi vill ge ett rikt kultur- och fritidsutbud som bidrar till en hög livskvalitet och framtidstro för alla människor i Jokkmokks kommun. En mångfald av kultur- och fritidsaktiviteter ökar kommunens attraktionskraft, t.ex. när det gäller inflyttning, turism och lokalisering av nya verksamheter.

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för den kommunala kultur- och fritidsverksamheten. Nämnden ska bedriva biblioteksverksamhet, ge stöd för fritids- och allmänkulturell verksamhet, fördela bidrag till föreningar och organisationer samt ge ekonomiskt stöd till studieförbunden. Nämnden ska stimulera föreningar, organisationer, studieförbund och enskilda till engagemang inom nämndens ansvarsområde.

Idrottsutveckling

Projektet idrottsutveckling i Jokkmokk syftar till en medveten och långsiktig utbildningsplan, genom att hjälpa till att öka nyrekrytering av ledare till föreningslivet och få en hög utbildningsnivå av ledare inom Jokkmokks kommun. Projektet vill skapa förutsättningar för ungdomar inom Jokkmokks kommun att åka ut och tävla och därmed höja nivån inom sitt idrottsutövandet.

[Riktlinjer och ansökan](#)

Kontakta gärna oss:

Ann Enberg
☎ 0971-172 03, 0730-39 15 65
✉ ann.enberg@jokkmokk.se

Stefan Lindmark
☎ 0971-173 35, 070-319 72 80
✉ stefan.lindmark@jokkmokk.se

Publicerad: 2007-05-09 07:55:33

Redaktör: Anna Lundberg

[Fritidsanläggningar](#)

[Porjus](#)
[Kåbdalis](#)
[Vuollerim](#)
[Jokkmokk](#)
[Elliusspår](#)
[Fotbollsplaner](#)
[Ishallen](#)
[Ridhus](#)
[Simhall Östra](#)
[Skjutbana](#)
[Vandringsleder](#)
[Västra gymnastiksal](#)

Utveckling

Jokkmokk vill utveckla idrott och sport på flera sätt. Kommunen har med sin stora natur, Lapponia nationalpark etc en potential inom flera nya naturbaserade aktiviteter. Flera av dessa aktiviteter (skidor, draghundar, skoter, jakt, fiske etc). Med en stark tillväxt i friluftsliv, nya

utomhussporter kan antalet jobb i sektorn öka. Kanske från dagens från 50-60 årsarbeten till betydligt fler än 100 åa eller fler inom 10 år. Nya initiativ i sporter, fler events, ökade medlemsstal, ökad publik i flera sporter och fler företag i sportsektorn kan leda till en stark ökning.

Med svenska medelvärden per invånare vi har bör det varje år varje år investeras 3-5 mkr totalt i sportanläggningar. Det betyder att närmaste 10 år kommer att kunna innebära investeringar på 30-50 mkr i sport, fritid etc hos kommun, föreningar och privata verksamheter.

1. Naturkommunen, Laponia mm
2. Jokkmokk och naturbaserad motion, sport etc
3. Vandringsleder sommar och vinter
4. Kvikkjokk kan växa i besöksnäringar, naturkunskapsturism mm
- 5.

Utveckling av jobb i idrott, sport och friluftsliv

Det finns flera typer av jobb inom sportsektorn och alla dessa insatser skapar sektorns utbud av verksamheter:

Anställda yrkeskunniga i föreningar, kommun och företag

Frivilliga funktionärer etc i föreningar och event

Ledare och styrelseledamöter i föreningar

Idrottande aktiva som har mindre eller större inkomster

Olika anställningsformer, praktik mm ,lönebidrag etc från Af, kommunen etc

Årsarbeten (hel- och deltidsarbeten omräknade) inom idrottsföreningar, kommunen, andra idrottsorganisationer, arenor med andra ägare, andra företag i handel, service, tillverkning av sportrelaterade produkter samt i byggsektorn kopplat till sportverksamheter. Ett antal av dess jobb stöds genom lönebidrag och andra arbetsmarknadsstöd.

De nuvarande ca 60 jobben (årsarbetare) skapar skatteinkomster i alla led som uppgår till ca 300 000 kr per år per årsarbete. Därav 120 000 kr till kommunen, 60 000 kr till landstinget samt 120 000 kr till staten (främst moms på konsumtion). Det blir just nu per år totalt 7 mkr mkr till kommunen i skatteintäkter. Genom en samverkan mellan många aktörer i kommunen kan denna sektor växa till mer än 120 årsarbeten om 10 år. Målet 120 jobb det är en ökning med 60 jobb som ger 60 ggr 120 000 kr kommunalskatteinkomster dvs = 7 mkr mer än idag. Detta kan skapas genom att individer, föreningar, företag och offentliga aktörer riktar sina nuvarande resurser till ett antal nya projekt men också till nuvarande sportverksamheter.

En extra projektmöjlighet för naturrika kommuner skulle kunna inledas på följande sätt :

Utveckling av naturens värden genom naturbaserade sporter och motionsformer i Kvikkjokk mm (extra reflektion enl BAL , IEC Sportanalys och Nordic Nature Network)

Projekt kan skapas som syftar till ökat friluftsliv genom ökad tillgänglighet till naturen, mer kunskap om naturens innehåll och bättre organisation av kommunernas/samhällets främjande

åtgärder. Här kan nya näringar bli utvecklade. Naturbaserad motion (vandring i olika former, skidturer, häst, hundspann etc) kan utvecklas vid sidan av fiske och jakt men även nya motions- och sportformer.

Bakgrund & Syfte med naturvistelser och friluftsliv

Sverige har en långvarig tradition inom friluftslivet samtidigt som denna livsform fortfarande har en bred folklig förankring. Det har helt enkelt varit en naturlig del av tidigare generationers vardag. Men idag lever 80 % av befolkningen i urban miljö med alltmer bekvämligheter och mycket snabbt ändras i det moderna industrisamhället med borgarnas kunskaper, kompetens och beteende vad gäller vistelse i naturen.

Vi tar fasta på vad Friluftsrådet säger om friluftslivets samband med folkhälsa mm:

Folkhälsa

Vi lever i en värld full av buller och budskap, där tystnad har blivit en bristvara. Där vi har mer fysisk kontakt med våra datorer än med andra människor och där vi förbrukar istället för att bruka vår jord. Vi springer för att hinna jogga och ägnar mer tid åt att titta på TV:s naturprogram än att själva gå ut.

Vi människor har under de senaste 100 åren upplevt mer av teknisk utveckling än vad mänskligheten gjort sammanlagt under sina 4 miljoner år på jorden. De senaste 100 åren har allting förändrats.

Men genetiskt är vi fortfarande programmerade som "*stenåldersmänniskor*". Det är därför vi mår så dåligt av att åka bil till jobbet för att därefter sitta stilla framför en dator; av att vara inomhus med en massa onaturliga ljud, fläktar, tekniska maskiner som surrar och brusar. Vissa mår så dåligt att de t.o.m blir sjuka.

Alla behöver stunder då vi kan höra tystnaden. Avbrott då vi kan stanna upp, andas djupt och fylla tankarna med syre. Det är också därför vi mår bra av att vara ute i naturen; möta alla lukter, synintryck och höra alla ljud, vindens sus, vågorna mot stranden eller fåglarna som kvittrar om våren. Det är därför vi mår så bra av att använda vår kropp till att röra på oss i naturlig miljö.

Förebyggande hälsovård

Fysisk aktivitet minskar risken för hjärtinfarkt, högt blodtryck, vuxendiabetes, tjocktarmscancer, övervikt och ledsmärtor. Det lindrar ångest och sömnsvårigheter. Läger man till detta att medicinen inte har några svårare biverkningar, utom möjligen en viss vanebildande effekt, är det inte konstigt att man till och med pratar om friluftsliv som läkemedel.

När det gäller friluftsliv kan vi till mötet med naturen som bl.a sänker stresshormoner och vårdar vår "*stenåldersmänniska*", lägga den fysiska aktiviteten med alla dess positiva effekter. I själva verket utgör friluftsliv ett av de absolut bästa svaren på den debatt som förts om utbrändhet och stigande sjukskrivnings- och läkemedelskostnader.

Vi är en viktig del av den sociala ekonomin, som bildar kittet i samhället. Vi bidrar till att människor mår bra. Dels "*stenåldersmänniskan*" men också den människan i oss som vill engagera sig i något so känns meningsfullt och roligt, samt vill möta andra människor med samma intresse.

I en förening kan man påverka men blir också påverkad. Vi vill att barn och ungdomar får en god relation till naturen. Det man lärt sig att tycka om som liten, värnar man och som vuxen.

Friluftsfrämjandet fick en allt viktigare uppgift under den kraftiga urbaniseringen i vårt land på 60- och 70-talet. I planeringen glömdes alltför ofta bort barnens behov av enkla, naturliga lek miljöer. Friluftsfrämjandet kunde ofta rädda den lilla dungen i barnens närmiljö genom att tidigt i planeringen bevaka friluftslivets intressen i bostädernas närområden. Vår organisation har också oavbrutet arbetat för att säkra markområden för friluftsliv och för att skydda och vårda naturen. Friluftsfrämjandet har blivit allemansrättens främsta försvarare och värnare inte minst genom att i all sin verksamhet informera även om den gamla sedvanerättens skyldigheter.

Inom aktuell naturturism, ekoturism och naturkunskapsturism finns diskussioner och projekt som pekar på nya verksamheter och affärsprojekt. De ekonomiska värden som naturen utgör i fjällvärden diskuteras i texten här (BA Larsson, 2010):

Naturens värden hos naturkommuner, naturreservat etc- grunderna för en tillväxt i sådana kommuner

Bakgrund & Syfte

I en allmän mening är vi alla ense om att "naturen är värdefull". Med detta konstaterande menar vi dock ofta olika saker. Att skogs- och jordbrukets företrädare tycker så om en "tyglad natur" är logiskt, men de 80 % av befolkningen på jorden som snart bor i urbana miljöer och som inte i särskild utsträckning har "natur" omkring sig har annorlunda värderingar av natur. Den svåra frågan om när natur är av människan *opåverkad* natur och var kulturen (kulturlandskapet) börjar är en av utgångspunkterna i denna text. Från sådana olika perspektiv finner vi olika typer av värderingar. Sverige 450 000 kv km innehåller endast några procent av reservat eller skyddad natur. All annan yta är inordnat i de olika samverkande sociala, ekonomiska, tekniska och kulturella processer som det mänskliga samhället styr eller försöker ha kontroll över men där effekter och effekter av dessa i sin tur är svåra att överblicka. Denna text diskuterar inte mer om detta utan konstaterar att individer och organisationer värderar mark och vatten på olika sätt och att *priset per kvm* hos mäklare och ägare varierar från någon krona till flera mkr. Sveriges regioner och kommuner har starkt varierande markvärden. Texten syftar till att analysera och diskutera naturens kvalitet och de olika värden som vi kan avläsa men också vidareutveckla ur denna natur. I detta perspektiv sker försök att diskutera *olika grupper värderingar* och dom mycket stora olikheter i värderingar av ett naturavsnitt vi ibland möter i vår demokrati.

En tidig diskussion från 90-talet är kalkyler som avsåg visa vad det skulle kosta att återställa en kommuns(ett områdes) ”natur” som det var vid ett tidigare och bättre tillfälle. Det nämndes då ca 800 mkr för att ”återskapa” natur till en sådan viss nivå i Eslöv.

Ekonomisk teori, värden

Vilka teorier och empiri har utvecklats som behandlar naturens värdering? En omfattande litteratur och diskurs finns inom området och här kan endast några inledande tankar tas upp. Detta working paper kommer att växa och fördjupas de närmaste åren. Det kan ses som ett avsnitt eller en rapport i den serie essäer och orienterade texter som undertecknad arbetar med inom tankesmedjan Nordeg och IEC. De andra texterna i detta arbete berör andra sektorer eller dimensioner på samhället *där mjuka eller diffusa värden* finns eller skapas eller försvinner och där dessa värden inte mäts på ett bra sätt *i det ekonomiska systemet definierat som det system som mäter och redovisar ekonomiska transaktioner, tillgångar och skulder* . Sådana sektorer eller fält finns inom allt socialt liv. Av alla medborgarnas timmar per år ingår endast 9 % i det ekonomiska systemet vilket betyder att BNP (ca 3000 mdr skr) formellt sett baseras på denna mindre andel av allt dagligt liv varje dag och varje år.

”Med ekonomisk tillväxt menas att produktionen av varor och tjänster ökar. Det mått som brukar användas för att mäta tillväxten är bruttonationalprodukten (BNP). I BNP ingår värdet av alla färdiga varor och tjänster som produceras under ett år.

BNP-måttet har många brister, men brukar ändå anses vara en bra analys på tillväxt. Ett problem med måttet är att det inte omfattar vare sig ideellt arbete eller den informella sektorn. BNP tar inte heller hänsyn till vad naturen tål. Den säger alltså inget om huruvida den ekonomiska tillväxten är hållbar.” (www.tillvaxtverket.se)

De olika värdena som finns eller skapas kan ses som :

- skapas av naturen i sig (evolution, klimat etc)
- skapas av människan dvs som en del inom allt socialt dvs samhälleligt skapande

När vi diskuterar mätning av de olika värdena i naturen menar vi naturens egna värden, som artrikedom, mineraler, skogens tillväxtförmåga utan människans insatser, biologisk utveckling och produktionsförmåga i hav och vattendrag etc .

De värden som skapas av människor kan ses som *sociala värden* som uppstår i den sammanlagda *sociala ekonomin*. Denna består av den informella respektive formella ekonomin. Den senare- den formella ekonomin består av alla ekonomiska verksamheter (med F-skattesedlar, ekonomisk redovisning etc) som inkluderar sektor 1 (offentlig), sektor 2 (företagen), delar av sektor 3 (idéburen mm). Den informella ekonomin sektor 4 är allt (organiserat ibland men inte ekonomiskt redovisat) ideellt arbete som individer utför utan ersättning, frivilligt åt någon organisation eller i dess regi på annat sätt men också enligt min tolkning av *den stora sociala ekonomin* allt privat vardagsliv med sina sysslor i hushållet, studier, fritidsverksamhet, arbete med egna fastigheter, fordon, båtar etc.

Vid ett längre telefonsamtal med (prof vid Örebro Univ, lars.hultkrantz@oru.se , 019-3030 00) Lars Hultkrantz i sept 2009 gav denne en kort karaktäristik av den naturekonomiska forskningen och debatten (min egen sammanfattning):

Den ekonomiskt vetenskapliga riktningen som omfattar analyser av *icke marknadsprissatta nyttigheter* kallas *non market evaluation* baseras på vad människor är villiga att betala för en nytta. Detta sker genom olika metoder och experiment med t ex två olika ansatser:

- *Revealed preferences* dvs preferenser som blottläggs som i fallet betalda fiskekort
- *Stated preferences* där medborgaren får svara i olika listiga frågeställningar som synliggör preferenser

Det är en vanlig utgångspunkt att vi genom att presentera olika valhandlingar kan få individen/betalaren att synliggöra sina värderingar, intressen, attityder och preferenser. Med en fast budget som restriktion för individen eller organisationen kan vi se preferenser omsatta i konkreta prioriteringar och köp.

I en tidig forskningsrapport av Janne Boije (handledare Hultkrantz) ställdes medborgares värdering av en fjälldal som rekreationsområde mot monetära värdet av skogsråvaran i samma fjälldal och studien visade högre konsumentbetalningar för rekreation (diskonterade till nuvärde). Andra forskningsbidrag i samma riktning finns från Lars Emmelin (BTH), Peter Fredman (Mitthögskolan), Bengt Krström (Umeå Univ), Karl Folke (Sth Recilience Center mm), Mattias Bohman och Leif Mattsson, SLU Alnarp, debattinlägg från Tobias Heldt (” ta betalt för turism” som skidspår mm,the@dnse) och internationellt hos, Gunderson, Hadley , Sir Nicholas Stern i ”Sternrapporten”. På SNV finns förmodligen intressant information via ekonomen Maria Larsson, statsvetaren Lars Drake och enhetschefen Sofia Ahlroth.

Problemanalys

Under kommande månader från oktober 2010 och framåt kommer diskussionen att fördjupas i detta papper om värden i naturen och naturreservaten. Ett mål är att vi vill visa vad naturen kan betyda när vi lyfter fram naturen som tillväxtstrategi. Vad kan det ge ekonomiskt och tillväxtnässigt för naturområden och hela naturkommuner (sådana kommuner som har mer god natur än andra som t ex Sorsele, Jokkmokk, Åre, Torsby, Katrineholm, Svenljunga, Hylte) ? Sådana samtal har vi haft i nätverket Nordic Nature Network(kopplat till IEC) sedan 1980-talet.

Vi hämtar här information från kommunens hemsida och projektet **Laponiaprocessen**:

Laponiaprocessen - en förvaltning för framtiden

Sedan 2006 pågår en process kring världsarvet Laponia. Laponiaprocessen sker i bred samverkan mellan samebyarnas intresseförening Mijá ednam, Jokkmokk och Gällivare kommuner, Länsstyrelsen Norrbotten och Naturvårdsverket. Målsättningen är att skapa en förvaltningsplan och en ny förvaltningsorganisation för världsarvet. Syftet är även att arbeta med olika frågor kopplade till världsarvet, bland annat information och leder.

Processens bakgrund

Arbetet med att komma överens om på vilket sätt världsarvet skulle skötas startade 1996 i samband med utnämningen av världsarvet. Ganska snart stod det klart att de olika parterna hade olika åsikter. Förhandlingarna avbröts.

I slutet av år 2005 tog landshövdingen i Norrbottens län initiativ till att återuppta arbetet med Laponia igen. Jokkmokks och Gällivare kommuner instämde i att tiden nu var mogen att sätta sig runt förhandlingsbordet igen. Likaså instämde samebyarna via den gemensamma föreningen Mijá ednam

i att det nu var dag att försöka hitta fram till en gemensam utgångspunkt för ett fortsatt arbete kring Laponia. Denna gång fanns även Naturvårdsverket med som part.

Gemensam överenskommelse

Under 2005 och 2006 följde ett flertal möten då parterna sakta började ena sig kring en gemensam hållning i frågan. Resultatet blev en överenskommelse och skrivelse till regeringen den 30 juni 2006.

Överenskommelsen innehåller:

- En gemensam värdegrund
- En gemensam viljeinriktning för en rad insatser
- Inrättandet av en tillfällig Laponiadelegation
- Förberedelser för driftsstart av en världsarvsförvaltning med samisk majoritet i styrelseorganet

Den gemensamma värdegrunden

"Lapplands världsarv, Laponia, är en helhet i vilken det viktiga förhållandet mellan människan och hennes omgivning betonas. Denna helhet är ett omistligt arv som ska överlämnas till kommande generationer. Den samiska kulturen fortlever och rennäringen brukar landskapet samtidigt som nya samiska näringar bedrivs i samklang med de natur- och kulturvärden som legat till grund för världsarvsutnämningen.

Kulturlandskapet, nationalparkerna och naturreservaten värnas och vårdas på ett sådant sätt att deras värden består, att de är ett föredöme inom natur- och kulturmiljövård och en tillgång för utvecklingen i berörda kommuner. Besökarnas upplevelser förstärks genom lämpliga informations- och andra insatser."

Parterna är i och med överenskommelsen eniga om att arbeta med en rad frågor som berör Laponia. Det handlar till exempel om att skapa ett förslag på en lokalt förankrad världsarvsförvaltning, ta fram en förvaltningsplan, zonera Laponia, etablera ett naturum och arbeta med kommunikation och utbildning för att sprida kunskap och information.

I december 2006 beslutade regeringen att ge Länsstyrelsen ett regeringsuppdrag att utveckla formerna för förvaltning av Laponia i samarbete med berörda samebyar och kommuner samt Naturvårdsverket. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 20 december 2009. Regeringen avsatte samtidigt 3 000 000 kronor årligen för arbetet.

Ekoturism

UPPLEVELSER UTÖVER DET VANLIGA

"Ekoturism är ansvarsfullt resande som hjälper till att skydda naturmiljöer och stödjer lokalbefolkningens välbefinnande" The International Ecotourism Society, TIES 1992.

Inom ekoturismen är ett av huvudmålen att bevara den biologiska mångfald och de kulturvärden som besökaren kommit för att uppleva. Detta innebär att resandet sker med varsamhet och eftersträvar minsta möjliga slitage på resmålens natur- och kulturvärden.

Ekoturism innebär även att möjliggöra möten med människor på resmålet, visa respekt och ta hänsyn till dessa. Målet är att gynna den lokala ekonomin så mycket som möjligt.

Resandet sker alltid i mindre grupper och handlar om upplevelser i naturen, med starka kulturinslag som är svåra att ordna på egen hand. Eftersom ekoturismen ligger i framkant vad gäller miljöanpassning, har det kommit att fungera som inspirationskälla för hela resindustrins miljöambitioner.

Naturens Bästa

FÖR NATURENS OCH MÄNNISKANS BÄSTA

Ekoturismens inriktning ställer krav både på arrangörer och deltagare. För att lättare hitta researrangörer som bedriver resor i Ekoturismens anda har Svenska Ekoturismföreningen skapat Naturens Bästa. Idag finns under varumärket närmare 40 godkända arrangörer, som tillsammans erbjuder mer än 100 kvalitetsmärkta arrangemang. Naturens Bästa erbjuder allt från björnsafari, turridning på fjället till skärgårdspaddling och exklusivt fiske.

Följande arrangörer har Naturens Bästa-märkta aktiviteter i Laponiaområdet: Jokkmokkguiderna, Saltoluokta Fjällstation, Vägvisaren - samiska upplevelser

[JOKKMOKKGUIDERNA >](#)

Jokkmokkguiderna är ett upplevelseföretag som är stationerat i Jokkmokk, strax norr om Polcirkeln. Här bedrivs aktiviteter året runt. Resor kan skräddarsys efter såväl enskilda kunder, företagsgrupper eller researrangörers egna önskemål. Hundspann, kanot och vandring erbjuds - alla med en unik kunskap om områdets ekologi.

[SALTOLUOKTA FJÄLLSTATION >](#)

Enligt många en av de mest kvalitetsmedvetna fjällstationerna inom STF. Stationens policy för miljöanpassning och lokal förankring fördjupas nu ännu mer, och en restriktiv skoteranvändning är en profilfråga. Erbjuder välutvecklade arrangemang mot tydliga målgrupper. En fjällstation med goda kunskaper om resmålet och med ambitionen att göra mer för naturskydd och kulturvård.

[VÄGVISAREN - SAMISKA UPPLEVELSER >](#)

Vägvisaren är ett litet, väletablerat familjeföretag som jobbar nära naturen med kunniga och kvalitetsmedvetna samiska guider. De veckolånga vandringarna då särskilda packrenar bär en stor del av packningen, görs i Stora Sjöfallets nationalpark eller över fjällen till den norska kusten. Samiska guider och lokal mat ger ett starkt kulturellt inslag.

Björn Anders Larsson
IEC Sportanalys

www.idrottsekonomi.se

0762-483056

046-150690